

TRABZON MİLLETVEKİLİ M. AKİF HAMZAÇEBİ'NİN

ÇALIŞMA ve SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞININ 2008 YILI BÜTÇE KANUN TASARISI ÜZERİNDE PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNDA YAPTIĞI KONUŞMANIN ÖZETİ

➤ **Refah devleti büyük bir krizin içerisindedir**

Sosyal devlet, diğer adıyla refah devleti insanlığın çok önemli bir buluşudur. Refah devleti, bugün geldiğimiz noktada hem ülkemizde hem de dünyada büyük bir krizin içerisindedir ve bu kriz daha çok finansal kriz olarak algılanmaktadır. Sosyal güvenlik sistemlerindeki dayanışma anlayışının gerektirdiği harcamalar, bu sistemlerin sağladığı gelirler ve bu sistemlere Hükûmetlerin yapmış olduğu transferlerle kıyaslandığında harcamalarla gelirler arasında büyük bir açık ortaya çıkmaktadır. Bu açık 80'li yıllarda dünyada tartışılmaya başlanmış ve finansal kriz de ilk olarak bu yıllarda ortaya çıkmaya başlamıştır.

Gerçekte sosyal devletin krizi finansal krizin de çok ötesindedir. Bugünkü sosyal güvenlik sistemleri çalışanlar arasındaki bir sosyal dayanışmayı düzenlemektedir ve bugünkü sosyal güvenlik sistemlerinin temelinde bir dönemin tam istihdam toplumu vardır. 1970'lere kadar en ideal dönemini yaşamış olan tam istihdam toplumu 80'lerden sonra yoktur. Şimdi, hem Türkiye'de hem dünyada uzun süren işsizlikler vardır. Uzun süren işsizlikler sosyal güvenlik sisteminin konusu değildir. İşini kaybeden, işi olmayan bir kişi toplumdaki dışlanmaktadır, toplumun hiçbir faaliyetine katılmamaktadır. Dışlanma çok önemli bir sorundur. Sosyal güvenlik sistemleri bu dışlanmayı çözecek özelliklerle, araçlarla donatılmış değildir.

Yine yaşlıların bağımlılık problemi sosyal güvenlik sisteminin içindeki sorunlardan biridir. Örneğin, bir astım hastası Karadeniz'de emekli olmuş, doktor raporuna göre o iklimde yaşamaması gerekir, bir başka iklimde yaşamaması gerekir. Sosyal güvenlik sistemi bunu çözebilecek bir araca sahip değildir. Aslında sadece finansal kriz değildir sosyal devletin hem Türkiye'de hem dünyada yaşadığı kriz. Bir finansal krizin ötesinde bir felsefi krizdir.

➤ **İnsan çalıştığı için değil, üyesi olduğu toplumun, vatandaşı olduğu ülkenin bir üyesi olduğu için her türlü ödemeye layıktır.**

İnsan, içinde yaşadığı toplumun üyesi olduğu için, devlet ona bir ödeme yapmakla yükümlüdür. Vatandaşlık geliri, yaşam geliri, asgari gelir adı altında bunu uygulayan birçok ülke var. Vatandaşlık gelirinin hayata geçirilmesi şu an için mümkün görünmüyor. Bu, işin ikinci aşamasıdır, ama, tüm işsizleri, böyle, Sosyal Güvenlik Kurumu aracılığıyla veya yeşil kart aracılığıyla falan değil, tüm işsizleri sosyal güvenlik şemsiyesi altına alarak, onlara bu toplumun üyesi olduğu için bir vatandaşlık gelirini ödemeliyiz.

Sayın Bakanım, bunun hesabını yaptırın, inanın çok büyük bir rakam olmadığını bunun göreceksiniz. Sadece ödemenin aylık miktarına karar verilecektir. O aylık miktarın bugün asgari ücretin bir miktar altında dahi tespit edilecek olması halinde, bu ödemenin çok yüksek rakamlara ulaşmayacağını, bütçeye çok büyük yük getirmeyeceğini göreceksiniz.

➤ **Küreselleşme, dünyadaki emek gelirinin yükselmesinin önündeki en büyük engeldir**

Sosyal devlet küreselleşme nedeniyle tehlike altında. Küreselleşme, sermaye hareketlerini serbest bırakıyor, her ülkenin sermaye için daha uygun yatırım ortamı yaratma isteği, daha düşük vergilerini, daha düşük sigorta prim oranlarını öngörüyor. Yani, küreselleşme, bizatihi sosyal devleti yaralayan, onu tehlikeye atan bir sonucu beraberinde getiriyor. Bugün yükselen Asya ekonomilerinin rekabetinin en önemli unsuru oradaki ucuz işçiliktir. Küreselleşme dünyadaki emek gelirinin yükselmesinin önündeki en büyük engeldir. Dünyada yaratılan gelir içerisinde finansın payı yükseliyor, finans olağanüstü yükseliyor, sanayi ve hizmetler sektörünün payı çok ciddi bir artış içinde değil, ama sabit kalan veya azalan tek gelir emek geliri. Yani, sosyal güvenlik prim matrahı dünyada artmıyor, azalıyor. Sosyal güvenlik sisteminin finansal krize girmesinin nedenlerinden birisi de budur.

➤ **Hem çok yüksek prim oranlarına sahibiz hem topladığımız primin millî gelire oranı son derece düşük**

Bizdeki durumda budur. Şimdi, bizim sosyal güvenlik prim oranlarına baktığımızda, dünyadaki en yüksek oranlardan birine sahibiz. İstihdam vergileri olarak olayı toplarsak, Gelir Vergisi artı sigorta primleri, işsizlik sigortası kesintisi, hepsini toplayalım, bunun imalat sanayinde bir işçi maliyetine oranı yüzde 42,7'dir. OECD içerisinde birinciyiz. Her bütçede hemen hemen bunu söylerim. Buna karşılık bizim topladığımız sosyal güvenlik prim hasılatının milli gelire oranı, en son rakamlar 2004 yılı OECD rakamlarını veriyorum, yüzde 7,5'tur. Avrupa Birliği ortalaması yüzde 12'lerdedir. Yani, hem çok yüksek prim oranlarına sahibiz hem topladığımız primin millî gelire oranı son derece düşük. Demek ki burada bir yanlışlık var. Prim oranlarını düşürmek zorundayız.

➤ **Kayıt dışını vergilemek için çok güçlü bir siyasal irade gerekiyor**

Demek ki, kayıt dışını vergilemek zorundayız. Kayıt dışı, tabii, bugünden yarına hemen vergile, hemen prim oranını indir meselesi değildir. O kadar kolay bir iş değil, ama, bunun için gerçekten güçlü bir siyasal irade gerekiyor.

Bakın, kadın işçide iş gücüne katılma oranı olağanüstü düşüyor. Çocuk işçilikte azalma yok, artış var ve işletmeler kayıt dışına yönelmiş. Küreselleşme karşısında rekabeti, küreselleşmenin yarattığı olumsuz rekabetten kurtulabilmek için buralara gidiyorlar. Büyümenin istihdam yaratma kapasitesine bakıyoruz, hükümet övünüyor. Tabii ki, yüksek büyümeden biz de övünürüz. Son dört beş yılda ortalama yıllık büyüme oranı 6,9'dur, ama istihdamdaki artışa bakıyoruz, 1,4'tür. Demek ki, büyümenin istihdam yaratma kapasitesi yüzde 20'dir. 89-2002 dönemine bakın, AKP öncesi dönem, uzun bir dönemi alıyorum, yıllık ortalama büyüme oranı yüzde 3,2'dir, istihdam yaratma kapasitesi 1,4'tür. İstihdam azalıyorsa, kayıt dışında bir azalma yok ise sosyal güvenlik sistemi çok büyük bir açmazla karşı karşıya demektir.

➤ **İşsizlik sigortasının bir aylık faiz geliri bir yıllık giderini karşılayacak büyüklüktedir**

Bugün, işsizlik sigortası fon varlığı olağanüstü rakamlara ulaşmıştır. Fonun tüm gelirlerine kıyasla, yapılan ödemeler yüzde 4'ler düzeyindedir. Türkiye çok büyük bir işsizlik sorunuyla karşı karşıya. Özellikle işgücü verimliliğini artırmak için bu fonu kullanılabilir. İşini kaybeden insanın iş özelliklerini, meslek özelliklerini artırmak veya

mesleği olmayan düz işçinin de meslek sahibi bir beceri olmasını sağlamak için bu fonu kullanalım.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.